QORTI CIVILI PRIM`AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH ZAMMIT MCKEON

Illum il-Hamis 28 ta` Settembru 2017

Kawza Nru.
Rik. Nru. 17/17 JZM

[1.] Maria Ewkaristika Farrugia K.I. 9137(G)

[2.] Lawrence Pisani K.I. 27531(G)

kontra

L-Avukat Generali

Il-Qorti :

I. <u>Preliminari</u>

Rat ir-rikors presentat fit-30 ta` Marzu 2017.

Rat ir-ragunijiet li abbazi taghhom ir-rikorrenti qeghdin jilmentaw mill-mod kif kienu trattati lanjanzi ta` natura kostituzzjonali fil-kors tal-kawza pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) (Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja) fl-ismijiet : *Martin Farrugia K.I. 51561(G) vs 1. Paul Farrugia K.I. 10476(G) 2. Maria Ewkaristika Farrugia K.I. 9137(G) 3. Lawrence*

Pisani K.I. 27531(G) 4. Direttur tar-Registru Pubbliku Ref 17/16 JVC fejn huma konvenuti ma` haddiehor.

Rat ukoll ragunijiet ohra illi abbazi taghhom ir-rikorrenti qeghdin jilmentaw ukoll mill-mod kif kienu trattati lanjanzi taghhom fil-kors tal-kawza li hija pendenti quddiem din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet : *1. Maria Ewkaristika Farrugia 2. Lawrence Pisani vs 1. Martin Farrugia 2. Avukat Generali 3. Direttur Registru Pubbliku 4. Paul Farrugia Ref. 6/2017 MCH.*

Rat illi r-rikorrenti talbu lill-Qorti sabiex :-

1. Tiddikjara n-nuqqas tal-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex)(Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja) illi tippronunzja ruhha ai termini tal-Artikolu 46 tal-Kostituzzjoni ta` Malta u li tipprocedi bis-smiegh tal-kawza jammonta ghall-vjolazzjoni tad-Dritt Fundamentali taghhom senjatament dak sancit taht l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta` Malta u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea Dwar id-Drittijiet Fundamental ital-Bniedem.

2. Tiddikjara c-cahda tal-Prim`Awla (Sede Kostituzzjonali) tat-talbiet tar-rikorrenti li gew imressqa permezz ta` rikors fil-kawza kostituzzjonali sureferita sabiex tinghata ordni ta` so[prasessjoni tal-proceduri pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) (Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja) sureferiti tammonta ghall-vjolazzjoni tad-Dritt Fundamentali taghhom senjatament dak sancit taht l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta` Malta u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea Dwar id-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem.

3. Konsegwentement tipprovdi rimedju.

Rat ir-risposta li pprezenta l-Avukat Generali fis-<u>17 ta` April 2017</u>.

Rat illi l-Avukat Generali talab lill-Qorti sabiex tichad it-talbiet tar-rikorrenti ghar-ragunijiet imfissra fir-risposta.

Rat ukoll illi fir-risposta l-Avukat Generali ressaq eccezzjoni preliminari, markata bin-nru 2, li tghid hekk :-

> "*Illi preliminarjament jigi rilevat li l-mertu ta` din il-kawza jirrigwarda strettament dak li qieghed jigri fil-*

kawza fl-ismijiet Martin Farrugia vs Paul Farrugia et (17/16JVC) li hija kawza dwar paternita`. L-esponent huwa tal-umli fehma li ghal integrita` tal-gudizzju ghandu zgur jissejjah f` din il-kawza Martin Farrugia peress li l-mertu tolqot direttament lilu."

Rat il-verbal tal-udjenza tat-8 ta` Mejju 2017 fejn il-partijiet kienu diretti sabiex jittrattaw din l-eccezzjoni bl-iskambju ta` noti ta` osservazzjonijiet.

Rat in-noti ta` osservazzjonijiet.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tat-13 ta` Lulju 2017 fejn il-kawza ghas-sentenza ghal-lum dwar l-istess eccezzjoni preliminari.

Rat l-atti l-ohra tal-kawza.

II. Gurisprudenza

Fis-sentenza li tat din il-Qorti diversament presjeduta fil-kawza : **Emanuel Camilleri vs Spettur Louise Calleja et** : fis-6 ta` Mejju 2014 : kienet trattata talba ghal sejha fil-kawza f`azzjoni dwar ksur ta` jedd fundamentali, simili ghall-kaz tal-lum.

Il-Qorti qalet hekk :-

"Illi huwa magħruf li biex il-Qorti tilqa` talba għal sejħa fil-kawża tas` terzi jeħtieġ jintwera li jkunu jeżistu l-elementi mitluba mid-duttrina l-iżjed stabilita f`dan ir-rigward. Minn kliem il-liġi, s-sejħa fil-kawża ta` terza persuna waqt li l-kawża tkun miexja bejn partijiet oħrajn tista` tintalab biss meta l-kawża tkun għadha ma tħallietx għas-sentenza u biss fi proċediment li jkun għadu fl-ewwel istanza. Iżda tali sejħa tista` ssir kemm fuq talba ta` xi waħda mill-partijiet u kif ukoll, mingħajr dik it-talba, mill-Qorti nnifisha jekk jidhrilha li huwa xieraq li dan isir (Ara per eżempju P.A. JSP 4.5.1992 fil-kawża fl-ismijiet Jean Depasquale noe vs David Jones);

Illi l-prinċipju ewlieni li għandu jitqies huwa li l-imsejjaħ fil-kawża, b`differenza minn dak li jkun

indaħal fil-kawża minn rajh in statu et terminis, jitqies bħallikieku kien imħarrek u, kif juri l-artikolu 962, bis-sentenza mogħtija f'dik il-kawża jista' jinħeles jew jiġi kundannat daqslikieku l-kawża inħarġet mill-bidunett kontrih;

Illi s-sejħa fil-kawża, jew kif kien magħruf fl-imgħoddi, l-intervent koatt (biex jintgħaraf mill-intervent volontarju li għalih japplika l-artikolu 960 tal-Kap 12), għandha l-għan li tevita li jkun hemm għadd ta' kawżi fuq l-istess mertu (App. Ċiv. 23.3.1962 fil-kawża fl-ismijiet Sant Cassia et vs Montebello et (Kollez. Vol: XLVI.i.171) meta dawk il-persuni jistgħu jitqiegħdu f'ġudizzju wieħed li jikkonsidra l-qagħda rispettiva tagħhom (Ara per eżempju, App. Ċiv. 23.11.1898 fil-kawża fl-ismijiet Stepton vs Spiteri (Kollez. Vol: XVI.i.117). Huwa essenzjali, għalhekk, li persuna msejħa fil-kawża jkollha interess fil-kwestjoni. Anzi, il-qafas ta' l-istitut tas-sejħa fil-kawża joħroġ mill-kunċett fondamentali ta' interess tal-parti li toqgħod f'ġudizzju;

Illi l-interess li jsejjes is-sejħa fil-kawża għandu jkun fl-eżitu tal-ġudizzju, mhux neċessarjament fis-sens li l-imsejjaħ fil-kawża jkun kundannat jew meħlus, imma fis-sens li jsostni r-raġunijiet tal-attur jew tal-imħarrek, jew saħansitra tiegħu nnifsu differenti minn dawk tal-partijiet (Ara App. Ċiv 27.1.1997 fil-kawża fl-ismijiet Anthony Azzopardi et noe vs Calcedonio sive Donald Attard et). Imma, fi kwalunkwe każ, l-interess tal-imsejjaħ fil-kawża għandu jkun ta' livell bħal dak imfisser minn ħafna sentenzi tagħna bħala l-interess ġuridiku li għandu jkollha parti fil-kawża. Fil-każ preżenti, dan l-interess li jrid jintwera għandu jkun l-interess ta' persuna mħarrka;

Illi huwa stabilit ukoll li, minbarra l-għan tal-ekonomija tal-ġudizzji, l-istitut tas-sejħa fil-kawża huwa maħsub ukoll li jiggarantixxi l-integrita' tal-ġudizzju. Iżda ngħad ukoll li "l-istitut tal-kjamata fil-kawża ma jistax jiġi applikat, m'għandux ikun hemm rikors għalih, fil-każijiet fejn il-ġudizzju jkun diġa' integru bil-preżenza fil-kawża tal-konvenut u fejn irresponsabbilta' tal-konvenut vis-a'-vis l-attur hija indubitata indipendentement minn x'relazzjonijiet jista' jkollu hu ma' ħaddieħor li, kwantu l-attur, jibqa' terz" (App. Inf. 18.5.1995 fil-kawża fl-ismijiet Farruġia vs Fava (Kollez. Vol: LXXIX.ii.1110);

Illi, kif ingħad, il-Qrati tagħna stabilew regoli li dwarhom is-sejħa fil-kawża jmissha tiġi meqjusa, u, b`mod partikolari, f`liema ċirkostanzi għandha tintlaqa` talba għal tali sejħa u, b`mod iżjed siewi, meta m'għandhiex jew ma jmisshiex tintlaqa` talba bħal din;

Illi l-Qorti għandha tordna s-sejħa fil-kawża jekk il-persuna li tagħha tintalab din is-sejħa jkollha dak l-interess li huwa meħtieġ mil-liġi f`persuna biex minnu tista` tiġi proposta azzjoni jew biex tiġi opposta kontestazzjoni (P.A. 29.10.1935 fil-kawża fl-ismijiet Libreri vs Staines noe (Kollez. Vol: XXIX.ii.706) u s-sentenzi hemm imsemmija). Madankollu, s-sejħa fil-kawża m`għandhiex tintuża biex jidħlu fil-kawża persuni li, għalkemm għandhom l-interess meħtieġ, jiddaħħlu biex jissostitwixxu persuni li ma jkun messhom qatt ġew imħarrkin, jew ikunu ġew imħarrkin ħażin (P.A. 6.2.1962 fil-kawża fl-ismijiet Tabone noe vs Magri (Kollez. Vol: XLVI.ii.561) u l-bosta sentenzi hemm imsemmija; u App. Kumm. 19.5.1995 fil-kawża fl-ismijiet Wismayer et vs Wismayer et (Kollez. Vol: LXXIX.ii.955);

Illi għalkemm normalment is-sejħa fil-kawża ssir mill-parti mħarrka, kif jidher mill-artikolu tal-liġi fuq imsemmi, din it-talba tista` ssir ukoll minn min ikun fetaħ il-kawża. Tista` ssir ukoll mill-Qorti ex ufficio, iżda qatt minn u fuq talba tal-imsejjaħ innifsu (App. Ċiv. 11.5.2011 fil-kawża fl-ismijiet Reginald Fava pro et noe vs Suprintendent tas-Saħħa Pubblika noe et). Għal xi żmien kien jingħad li ma għandhiex tintlaqa` talba għas-sejħa fil-kawża min-naħa tal-attur meta dan seta` jew suppost li kien jaf bl-eżistenza jew l-interess ta` persuni fil-mertu tal-kwestjoni li huwa messu ħarrek sa mill-bidu (App. Ċiv.: 14.1.1938 fil-kawża fl-ismijiet Captur vs Feliċe (Kollez. Vol: XXX.i.1) u s-sentenzi hemm imsemmijin). Iżda llum jidher li t-tifsira vera ta` dan il-punt tħares iżjed lejn il-kwestjoni tal-interess ġuridiku tal-imsejjaħ milli lejn l-għarfien jew le tal-attur (qabel ma bdiet il-kawża) dwar kull min seta` kellu interess (Ara P.A. JSP 16.3.1993 fil-kawża fl-ismijiet Joseph Ripard et vs Onor. Prim Imħallef Carmelo Schembri et u s-sentenzi hemm imsemmija) u dan dejjem bil-kawtela li l-istess sejħa fil-kawża ma tintużax biex jiddaħħal fil-kawża mħarrek ieħor flimkien mal-imħarrek oriġinali li ma messu tħarrek qatt (App. Ċiv. 26.4.1971 fil-kawża fl-

ismijiet: Vinċenzina Cassar vs Anthony Vella u s-sentenzi hemm imsemmija);

Illi meta saret it-talba f`isem ir-rikorrent biex din il-Qorti tordna s-sejħa fil-kawża tal-Avukat Ġenerali, l-għaref difensur tiegħu iġġustifika t-talba fuq dak li jissemma fil-paragrafi għaxra (10), ħdax (11) u tnax (12) tar-rikors promotur. Dawn it-tliet paragrafi jitkellmu dwar ksur tal-jeddijiet tar-rikorrent min-naħa tal-qrati li kienu qegħdin jisimgħu l-każ tiegħu u qatgħu s-sentenzi rispettivi. Huwa żied jgħid li "din it-talba la tolqot negattivament u lanqas tippreġudika lill-intimati preżenti. Inoltre dejjem ġie ritenut illi fil-proċeduri (quddiem il-) Prim`Awla Kostituzzjonali tiġi adottata flessibilita` bil-għan illi l-proċeduri jistgħu jwasslu għall-ksib ta` riżultat li għalih kienu intiżi";

Illi, wara li qieset il-konsiderazzjonijiet fuq imsemmija u dan fil-qafas tat-tagħrif li tressaq s`issa quddiem din il-Qorti, hija tasal għall-fehma li t-talba tar-rikorrent jixraq li tintlaqa`. Fl-ewwel lok, għalkemm huwa minnu li l-intimati ma qajmu l-ebda eċċezzjoni dwar jekk humiex il-kontradittturi leġittimi tal-azzjoni attriċi u lanqas eċċezzjoni dwar in-nuqqas ta` integrita` tal-ġudizzju, it-tliet paragrafi msemmija tar-rikors promotur jirrigwardaw ilmenti ta` ksur ta` dritt fundamentali min-naħa ta` istituzzjoni (l-qrati) li ż-żewġ intimati ma jirrappreżentaw bl-ebda mod. Fit-tieni lok, il-persuna li l-ġurisprudenza tqis bħala l-leġittimu kontradittur xieraq f`kazijiet fejn jitqajjem ilment ta` ksur ta` jedd fundamentali dwar smigħ xieraq minħabba operat partikolari ta` qorti huwa l-Avukat Ġenerali (Ara, b`eżempju, Kost. 8.11.2004 fil-kawża fl-ismijiet: Xuereb vs Reġistratur tal-Qrati et (Kollez. Vol: LXXXVIII.i.360) u Kost. 7.10.2005 fil-kawża fl-ismijiet: Mark Lombardo vs Kunsill Lokali Fgura et fost bosta oħrajn).

Fit-tielet lok, it-talba għas-sejħa fil-kawża saret f`waqt li l-liġi tħalli li ssir ladarba l-kawża għadha fl-istadju (għalkemm inoltrat) tat-tressiq tal-provi tal-intimati, u għadha ma tħallietx għas-sentenza;

Illi l-Qorti tqis li ladarba kien ir-rikorrent innifsu li talab is-sejħa fil-kawża u dan wara li kien iddikjara li ma kellux aktar provi x`iressaq, hija qiegħda tilqa` t-talba tiegħu biss għar-raġunijiet imsemmija hawn fuq u bil-fehma sħiħa li ma jerġax jinfetaħ il-ġbir tal-provi

tar-rikorrent u dan għaliex ir-raġunijiet li wasslu biex it-talba tiegħu tintlaqa` kienu jeżistu sa mill-bidu tal-kawża u messhom kienu ħwejjeġ magħrufa minn dak il-waqt.

Minbarra dan, is-sejħa fil-kawża tal-Avukat Ġenerali trid issir bi spejjeż għar-rikorrent."

Il-kawza : **Raymond Cassar Torreggiani et v. Avukat Generali et** : kienet deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fit-22 ta` Frar 2013.

Fis-sentenza taghha, l-Ewwel Qorti dahlet fil-kwistjoni dwar min huwa l-legittimu kontradittur f` azzjoni li tittrata ksur ta` jedd fundamentali. Qalet hekk :

"Illi l-kwestjoni ta` min huwa l-leġittimu kontradittur xieraq f`azzjoni ta` ksur ta` jedd fundamentali tmur lil hinn mill-kwestjoni tal-interess ġuridiku tal-parti. Il-qofol tal-azzjoni ta` lment dwar ksur ta` jedd fundamentali huwa l-għoti ta` rimedju xieraq għal tali ksur, minbarra s-sejbien fih innifsu tal-ksur;

"Illi l-Qorti tagħraf il-fatt li l-kwestjoni dwar min għandu jwieġeb għall-ilment ta` ksur ta` jedd fundamentali tal-bniedem ilha żmien tkidd lil min ikun involut f`kawżi bħal dawn. Biż-żmien, tfasslu regoli ta` prattika biex jingħaraf kontra min kawża bħal din imissha titressaq (Per eżempju, ara Kost. 7.12.1990 fil-kawża fl-ismijiet Abela v. Il-Prim Ministru et (Kollez. Vol: LXXIV.i.261). Il-ħsieb dejjem kien li eċċezzjoni bħal din m`għandhiex isservi biex jitwal il-proċess tas-smigħ tal-ilment fil-mertu, imma biex jiġi mistħarreġ min tassew jista` jagħti r-rimedju f`każ li jirriżulta li l-ilment tal-ksur tad-dritt fundamentali kien wieħed mistħoqq (Kost. 6.8.2001 fil-kawża fl-ismijiet Joseph M. Vella et v. Kummissarju tal-Pulizija et). Mad-dħul fis-seħħ fil-bidliet estensivi li saru fil-Kodiċi tal-Proċedura fl-1995, u b`mod partikolari fl-artikolu dwar ir-rappreżentanza tal-Gvern fil-kawżi, jidher li tqies li l-problema tal-leġittimu kuntradittur kienet b`hekk twittiet darba għal dejjem. Dan l-iżjed minħabba li l-artikolu 181B ma kien jagħmel l-ebda distinzjoni dwar l-għamla ta` proċedura ġudizzjarja li għaliha kien jirreferi.
Mhux hekk biss, imma l-imsemmi artikolu jagħmel parti minn Titolu tal-Kodiċi li d-dispożizzjonijiet

tiegħu "jgħoddu għall-qrati kollha" (Art. 193 tal-Kap 12);

...."Illi l-Qorti tqis li l-kwestjoni ta` min għandu jwieġeb għal xilja ta` ksur ta` jedd fondamentali tintrabat sewwa mal-għamla tal-ksur li jkun u wkoll mal-għamla ta` rimedju li jista` jingħata. Ilu żmien li l-Qrati tagħna għarfu din ir-rejalta` u għalhekk sawru d-distinzjonijiet meħtieġa applikabbli għall-biċċa l-kbira mill-każijiet. Għalhekk, illum il-ġurnata jingħarfu kategoriji differenti ta` persuni li jistgħu jitqiesu bħala leġittimi kuntraditturi f`azzjonijiet kostituzzjonali. Dawn jinqasmu fi tliet kategoriji, jiġifieri (a) dawk li jridu jwieġbu direttament jew indirettament għall-għamil li jikser id-dritt fundamentali ta` persuna, (b) dawk li jridu jagħmlu tajjeb (billi jipprovdu r-rimedju xieraq) għan-nuqqasijiet jew l-egħmejjel li bihom ħaddieħor jikser xi jedd fundamentali ta` xi ħadd, u (ċ) dawk il-partijiet kollha li jkunu f`kawża meta kwestjoni ta` xejra kostituzzjonali jew konvenzjonali tqum waqt is-smigħ ta` xi kawża f`qorti (Kost. 7.12.1990 fil-kawża fl-ismijiet Abela v. Onor. Prim Ministru et (Kollez. Vol: LXXIV.i.261); u Kost. 6.8.2001 fil-kawża fl-ismijiet Joseph Mary Vella et v. Kummissarju tal-Pulizija et).

Ma` dawn, u dejjem jekk ikollhom interess fil-kawża, jistgħu jiddaħħlu persuni oħrajn bil-għan li jagħmlu sħiħ il-ġudizzju u jagħmluh rappreżentattiv ta` kull interess involut fil-kwestjoni;

"Illi jekk wieħed iqis kif inhuma mfassla t-talbiet tar-rikorrenti f`din il-kawża, wieħed isib li hija l-liġi nnifisha li qiegħda tkun attakkata bħala dik li biha huma qegħdin iġarrbu ksur ta` jedd fundamentali tagħhom. Huwa minnu li huma m`humiex qegħdin jattakkaw is-siwi nnifsu tal-liġi, iżda huma qegħdin jilmintaw minn liġi li, bil-mod kif titħaddem, iġġibilhom ħsara fit-tgawdija ta` ħwejjiġhom.

Minbarra dan, qegħdin jitolbu li jingħataw rimedju (kumpens) minħabba l-effetti ta` dik il-liġi;

"Illi, jekk il-każ tar-rikorrenti jittieħed f`dan id-dawl, jiġi li, filwaqt li l-azzjoni tar-rikorrenti kontra l-intimat Avukat Ġenerali tressqet sewwa kontrih, ma jistax jingħad l-istess dwar l-intimati miżżewġin Tabone;

…

"Illi, min-naħa l-oħra, l-intimati miżżewġin Tabone għandhom raġun jgħidu li huma la kellhom x`jaqsmu meta għaddiet il-liġi, la kienu huma li daħħluha fis-seħħ u lanqas kienu huma l-awtorita` li ippromulgatha. Il-qagħda tagħhom f`din il-kwestjoni hija biss li huma nqdew bil-jeddijiet li tathom l-imsemmija liġi u mxew magħha.

Minħabba f`hekk, la jistgħu jagħtu rimedju lir-rikorrenti u wisq anqas jistgħu jinstabu ħatja li qegħdin jikkommettu l-ksur ilmentat. Kif ingħad, ir-rikorrenti jisħqu li l-intimati huwa posthom fil-kawża minħabba li, bħala l-kerrejja tal-post, għandhom tabilfors interess qawwi fl-eżitu tagħha;

"Illi, kif ingħad aktar qabel, l-interess tal-intimati f`dak li jista` jseħħ ma jissarrafx minnu nnifsu f`leġitimazzjoni passiva tal-azzjoni tar-rikorrenti, l-aktar meta wieħed iqis it-termini partikolari ta` azzjoni ta` lment dwar ksur ta`
jeddijiet fundamentali. Huwa minnu li l-intimati seta` kellhom interess li jintervjenu fil-kawża wkoll kieku ma kenux imħarrkin, iżda dan is-sehem tagħhom fil-kawża kien ikun bħala "amicus curiae" fid-determinazzjoni tal-kwestjoni jew, fl-aqwa ipoteżi, għal għanijiet ta` integrita` tal-ġudizzju;

"Illi, madankollu, l-Qorti tqis li minn kif inhija mfassla lazzjoni tar-rikorrenti, ma jistax iwassal li l-intimati (ladarba għażlu din il-linja ta` difiża) għandhom ikunu huma li jwieġbu għall-ilmenti tal-istess rikorrenti, u wisq anqas li jkunu huma li jagħtu l-kumpens mitlub. Wara kollox, jekk wieħed iħaddem il-prinċipju li qui suo jure utitur neminem laedere videtur, wieħed qajla jista` jara kif l-intimati Tabone, talli qegħdin jinqdew minn ħarsien u jedd li tagħtihom liġi u fil-limiti ta` dik il-liġi, jistgħu jkunu ħatja ta` ksur ta` jedd ta` ħaddieħor (is-sid tal-post);

"Illi, fid-dawl ta` dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti ssib li għandha tiċħad l-eċċezzjoni safejn din tressqet mill-intimat Avukat Ġenerali, iżda tilqagħha safejn tressqet (taħt iż- żewġ eċċezzjonijiet preliminari relativi) mill-intimati miżżewġin Tabone."

Sar appell.

Il-Qorti Kostituzzjoni kienet rinfaccjata b`aggravju fis-sens li bl-estromissjoni mill-kawza tal-intimati konjugi Tabone *"jekk* (il-Qorti) *issib it-talbiet attrici huma fondati ma tkunx tista` taghti r-rimedju effettiv ta` zgumbrament kif mitlub mit-tieni talba ghat-tgawdija tal-proprjeta` taghhom, u ghalhekk l-intimati Tabone ghandhom jibqghu in kawza."*

Il-posizzjoni li hadet l-Ewwel Qorti ma kenitx kondiviza mill-Qorti Kostituzzjonali.

Infatti l-Qorti Kostituzzjoni qalet hekk :-

> *[11] Illi fl-ewwel lok jigi osservat li, kif ritenut fil-gurisprudenza lokali, biex gudizzju jkun integru jehtieg li, ghall-ahjar gudizzju tal-Qorti, jippartecipaw fih dawk kollha li huma nteressati fil-kawza. B`hekk tigi assigurata kemm jista` jkun l-effikacita` tal-gudizzju inkwantu dan jorbot biss lil dawk li jkunu partecipi fih, kif ukoll jigi rispettat il-principju tal-ekonomija tal-gudizzju sabiex ma jkunx hemm bzonn ta` ripetizzjoni ta` proceduri kontra l-persuni kollha interessati fid-diversi kawzi billi dawn ma jkunux hadu parti f`gudizzju wiehed. Il-gudizzju jibqa` integru mill-mument li jiehdu parti fih dawk li jkollhom id-dritt, u dawk li kontra taghhom dak l-istess dritt jikkompeti (App.Civ.Joseph Borg v. Francis Vassallo [2000] Vol.LXXXIV.II.42; App.C.Zahra De domenico v. Zahra Dedomenico 15.01.1992.)*
>
> *[12] Fil-kaz in dizamina, ir-rikorrenti qed jitolbu li din il-Qorti tiddikjara li l-applikazzjoni fil-konfront taghhom tal-Artikolu 5 tal-Kap. 158 tal-Ligijiet ta` Malta, huwa leziv tad-dritt fundamentali taghhom ghat-tgawdija tal-proprjeta`, inkwantu dan l-Artikolu, kif emendat bl-Att XXIII tas-sena 1979, huwa ta` ostakolu legali ghalihom biex jirriprendu l-pussess tal-proprjeta` taghhom minghand l-inkwilini, l-intimati konjugi Tabone, wara li kien skada l-perjodu lokatizju ta` hames snin pattwit fl-iskrittura privata tas-7 ta` Marzu 1979. Inoltre, fir-rikors promotur ir-rikorrenti qed jitolbu li jinghataw rimedju xieraq.*
>
> *[13] Mill-premess ghandu jirrizulta car li l-intimati konjugi Tabone, bhala inkwilini tal-fond de quo, u*

tenut kont tal-fatt li proprju l-inkwilinat taghhom jifforma l-mertu tal-kawza odjerna, ghandhom interess guridiku u ghalhekk ikunu partecipi fil-kawza li jista` jkollha effetti legali anke fuqhom.

[14] Inoltre, din il-Qorti tosserva li l-istadju li fih ghadha l-kawza, mhuwiex opportun li jigi diskuss il-punt tar-rimedju xieraq, meta ghadu ma giex deciz il-punt pre-ordinat ghall-istess, u cioe` jekk fil-fatt tezistix il-lezjoni pretiza mir-rikorrenti ghad-drittijiet fundamentali taghhom.

[15] Ghaldaqstant l-aggravju huwa gustifikat, u ser jigi milqugh.

III. <u>Risultanzi</u>

B`din il-gurisprudenza bhala sfond, il-Qorti sejra tqis il-fatti kif jirrizultaw mill-atti sal-lum :-

1) Kien prezentat rikors guramentat fil-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja fl-ismijiet *Martin Farrugia vs Paul Farrugia et* (Ref Nru 17/16 JVC). Ir-rikorrenti huma konvenuti fil-kawza. L-attur qed jitlob mill-Qorti *inter alia* dikjarazzjoni illi l-konvenut Paul Farrugia mhuwiex l-iben naturali tad-defunt Giorgio Dolindo Farrugia.

2) Fil-kors ta` dik il-kawza, Paul Farrugia u r-rikorrenti fil-kawza tal-lum ressqu lmenti ta` natura kostituzzjonali. Huma allegaw illi b`dik il-kawza kienu vjolati d-drittijiet fondamentali taghhom hekk kif tutelati bl-Art 39(2) tal-Kostituzzjoni ta` Malta ("**<u>il-Kostituzzjoni</u>**") u bl-Art 6 u 8 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali ("**<u>il-Konvenzjoni</u>**").

3) Ghad illi kien hemm dawn l-ilmenti, il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja baqghet ma ppronunzjatx ruhha dwar il-kwistjoni. Lanqas ma ppronunzjat ruhha dwar jekk il-lanjanzi kienux frivoli u vessatorji. Lanqas ma rreferiet il-kwistjoni quddiem il-Qorti kompetenti sabiex tisma` dawk l-ilmenti.

4) Minhabba dan in-nuqqas ta` pronunzjament min-naha tal-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni tal-Familja, ir-

rikorrenti ipprezentaw rikors quddiem din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet *Maria Ewkaristika Farrugia et vs Martin Farrugia* (Ref Nru 6/2017 MCH) fejn talbu lill-Qorti sabiex *inter alia* tiddikjara li l-kawza Ref Nru 17/16 JVC in kwantu intiza sabiex tbiddel stat ta` fatt u legali li johrog minn certifikat ta` twelid partikolari tilledi d-drittijiet fundamentali taghhom hekk kif imharsa bl-Art 39 tal-Kostituzzjoni u bl-Art 6 u 8 tal-Konvenzjoni, u sabiex tiddikjara li kwalunkwe xhieda li tigi ordnata li tinghata minn Maria Ewkaristika Farrugia u Lawrence Pisani, kif ukoll kwalunkwe ordni sabiex jittiehdu kampjuni genetici ta` Maria Ewkaristika Farrugia u ta` Lawrence Pisani jilledu d-drittijiet fundamentali kif tutelati bl-Art 8 tal-Konvenzjoni.

5) Fil-kors tas-smigh ta` dik l-ahhar kawza, ir-rikorrenti odjerni talbu lill-Qorti sabiex sakemm tkun deciza dik il-kawza kostituzzjonali, il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri – Sezzjoni Familja ma tkomplix tisma` l-kawza Ref Nru 17/2016 JVC.

6) It-talba tar-rikorrenti kienet respinta michuda ghal diversi ragunijiet, fosthom illi talba ghal soprasessjoni hija mizura limitata ghall-periklu ghall-hajja u cirkostanzi eccezzjonali ohra. Ladarba l-proceduri fil-mertu kienu ghadhom ma bdewx, il-Qorti ma setghetx tifhem x` biza` imminenti ta` vjolazzjoni ta` drittijiet seta` jkun hemm.

7) In segwitu saret il-kawza odjerna.

Premessi dawn il-fatti, il-Qorti tqis illi fil-kawza tal-lum qed ikun allegat ksur tal-Art 39 tal-Kostituzzjoni u tal-Art 6 tal-Konvenzjoni.

Il-Qorti tqis illi ghall-fini ta` l-ilment tar-rikorrenti dwar allegat ksur tal-jedd taghhom dwar smigh xieraq fil-kors tal-proceduri gudizzjarji fuq riferiti, Martin Farrugia ma jiccentra xejn.

L-ezami fil-mertu li trid taghmel din il-Qorti huwa li tistabilixxi jekk bil-mod kif kienu kondotti iz-zewg procedimenti gudizzjarji fuq riferiti kienx hemm lezjoni ghall-jedd fondamentali tar-rikorrenti ghal smigh xieraq kif tutelati bil-Kostituzzjoni u bil-Konvenzjoni.

Ma hemm l-ebda kwistjoni ta` integrita` ta` gudizzju.

Il-kawza tal-lum m`ghandhiex x`taqsam mal-*mertu* tal-kawza Ref Nru 17/2016 JVC.

L-ilment dwar smigh xieraq jolqot *il-konduzzjoni* taz-zewg procedimenti gudizzjarji fuq riferiti, indipendentement mill-posizzjoni ta` Martin Farrugia.

Il-fatt illi Martin Farrugia huwa parti fiz-zewg proceduri gudizzjarji fuq riferiti ma jaghmlux *ipso facto* parti fil-kawza tal-lum fejn qieghed ikun trattat *biss* allegat ksur tal-jedd ghal smigh xieraq.

Imkien ma qieghed ikun allegat illi Martin Farrugia kien kompartecipi fl-allegat ksur tal-jedd ghal smigh xieraq.

Huwa l-Avukat Generali wahdu li ghandu jwiegeb skont il-ligi ghal-lanjanzi tar-rikorrenti.

<u>Decide</u>

Ghar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qeghda taqta` u tiddeciedi billi tichad l-eccezzjoni preliminari mmarkata bin-numru tnejn (2) fir-risposta tal-intimat Avukat Generali, spejjez ghall-intimat Avukat Generali.

Onor. Joseph Zammit McKeon
Imhallef